

Carl Jonas Love
Almqvist

Drottningens
JUVELSMYCKE

Carl Jonas Love
Almqvist

Drottningens
JUVELSMYCKE

Carl Jonas Love Almquist

DROTTNINGENS
JUVELSMYCKE

SAGA EGMONT

Drottningens juvelsmycke

Copyright © 1966, 2018 Carl Jonas Love Almqvist och Lindhardt og Ringhof

Forlag A/S

All rights reserved

ISBN: 9788711930915

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-koncernen

Förord

Drottningens juvelsmycke utkom i november 1834 som fjärde delen av Almquists mäktiga samlingsverk *Törnrosens bok*. Författaren var vid denna tid 41 år gammal och till yrket rektor för Nya Elementarskolan i Stockholm.

Efter studier i Uppsala, som han 1815 lämnade med magisterbrevet på fickan, prövade Almquist tillvaron som ämbetsman vid Ecklesiastikexpeditionen i Stockholm åren 1815-1823. Han inträdde 1816 i Manhemsförbundet, där han livligt engagerade sig och så småningom framträdde som författare till en organisationsplan, vilken trycktes 1820 och blev utsatt för en förintande kritik.

Reaktionerna på denna kritik speglas i den märkvärdiga och mästerliga romanen eller romandramat *Amorina*, som trycktes 1822, men som indrogs av författaren och inte publicerades förrän 1839 och då i starkt omarbetat skick. *Amorina* är ett verk av grälla färger och starka effekter, men trots mängden av klichéer och bloddrypande överdrifter förunderligt levande. Språket är uttrycksfullt och böjligt, och de orimliga händelseförloppen garneras med realistiska detaljer. Verket har en viktig tendens, i det att det försöker förstå den vansinnigas och den brottsliges egenart och se dem som offer för miljö och sjukdom, synpunkter som Almquist teoretiskt behandlade i uppsatsen

Om brottsliges behandling (1821). Genom sin blandning av episk och dramatisk framställning illustrerar också *Amorina* romantikens reaktion mot klassicismens stränga boskillnad mellan diktarterna.

Det tidiga 1820-talet präglas för Almquists del av personlig oro, vantrivsel i ämbetsmannalivet och allmän olust i tillvaron. Han bröt också radikalt med sin tidigare tillvaro, tog avsked från Ecklesiastikexpeditionen 1823 och levde under 1½ år som "idealiserad" bonde i Värmland i en liten koloni likasinnade. Bondeexperimentet slog ur flera synpunkter inte väl ut; bl.a. inleddes under denna tid hans ödesdigra äktenskap. 1825 var Almquist tillbaka i Stockholm och genomgick några svåra år innan han 1828 tog upp en ny karriär — pedagogens.

När *Amorina* drogs in och makulerades, innebar detta, att Almquists skönlitterära författarskap hejdades på första trappsteget till publiken. Nu vidtog vad som kan kallas manuskripttiden, som varade i mer än tio år. Almquist förefaller ha skrivit oavbrutet, men han publicerade föga, och i varje fall ingen fiktionslitteratur. Först 1833 började *Törnrosens bok* utkomma, och därmed brast fördämningarna. Gamla manuskript och nya trycktes i rask takt, varigenom Almquist under 1830-talet kom att framstå närmast som en publicistikens trollkarl. Under 1830-talet var helt enkelt *Törnrosens bok* den största litterära händelsen i Sverige. Men dess författare tröttnade vid sitt borgerliga yrke; mot decenniets slut sökte han febrilt men utan framgång nya utkomstmöjligheter vid universitet och kyrka. 1839 började han medarbeta i det liberala Aftonbladet. 1841 lämnade han Nya Elementarskolan och försörjde sig sedan som journalist och fri författare. Under 1840-talet tilltog privata bekymmer, hans ekonomi

försämrades och 1851 flydde han ur landet, anklagad för giftmordsförsök och förfalskning. Efter 14 år i Amerika återvände han till Europa, där han dog i Bremen 1866.

Almquists författarskap efter *Drottningens juvelsmycke* präglas av en häpnadsväckande mångfald och mångsidighet. De sista åren av 1830-talet utmärker höjdpunkten i hans författarskap. Då utkom bland mycket annat den geniala essayn *Svenska fattigdomens betydelse*, folkskrifterna, en ny serie av *Törnrosens bok* — imperialoktavupplagan —, den omarbetade *Amorina* och *Det går an*. Med den sistnämnda, som innebar ett angrepp på vigseln och det konventionella äktenskapet, gav Almquist upphov till en livlig litterär fejd och kom dessutom på kant med officiella ecklesiastiska myndigheter. Härfter kom han att allt radikalare föra det liberala partiets talan i politiska och sociala reformkrav och visade därvid en framsynthet, som nådde långt över hans egen tid. Hans skönlitterära författarskap under 1840-talet kännetecknas i stor utsträckning av att vara brödskriveri; hans engagerade, delvis lysande journalistik står högt över hans romanproduktion från detta årtionde. Dock utgav han 1849 och 1850 ytterligare två band av imperialoktavupplagan av *Törnrosens bok*, som huvudsakligen innehåller tidigare koncipierade verk, bl.a. hans utsökta *Songes*, och den vassa socialreformatoriska avhandlingen *Europeiska missnöjets grunder*.

I den första delen av *Törnrosen bok*, *Jaktslottet* (tr. 1832), ges ramen till hela den skiftande samling romaner, lyrik, dramer, essayer och traktater, som ingår i det stort anlagda verket. Enligt fiktionen i ramberättelsen berättas, uppläses eller uppföres de olika delarna av törnrosverket i

gula salongen i den retirerade hovmarskalken Hugo Löwenstjernas jaktstolt i Närke; hos denne berättelsehungrige ädling samlas de personer som fungerar som berättare och åhörare. Hedersplatsen intas av den bereste och demoniske hemmansägaren Richard Furumo, som står som sekundär berättare av de flesta styckena. Kring honom och herr Hugo grupperas den senares talrika familj, stundom med adjungerade åhörare.

Det är i denna krets som *Drottningens juvelsmycke* fingeras uppläsa. Richard Furumo redogör i inledningen för sitt möte med de kvarlevande huvudpersonerna i berättelsen och slutar med att plocka fram ett "litet paket invecklat i ostindiskt smidigt halmpapper". Och efter uppvisandet av detta konkreta manuskript börjar så den egentliga berättelsen. Fiktionen att det är Richard som berättar vidmakthålles romanen igenom (se bl.a. s. 126, 310 f).

Av undertiteln framgår, att verket är en historisk berättelse, som infogar fiktiva personer och händelser i ett verkligt, historiskt skeendemönster: sammansvärjningen som ledde till mordet på Gustaf III den 16 mars 1792 och den efterföljande reuterholmska regimen. Själva handlingen kan summeras så här: Den vackra androgynen Tintomara dras in i ett stort och svåröverskådligt skeende, där hon — ofrivilligt — kommer att sprida olycka och död omkring sig, tills hon själv blir dödad. Skeendet har en politisk sida och en erotisk. I den politiska delen fungerar Tintomara som redskap för de sammansvurna på två sätt. Dels stjälar hon drottningens juvelsmycke, som sedan — henne ovetande — skaffas undan för att skaffa pengar till regimförändringen. Dels lockar hon — ofrivilligt — kungen att stanna kvar på den maskerad, som blir hans död.

Samtidigt blir Tintomara huvudpersonen i ett dubbelt triangeldrama. Svartsjuka, grundad på missförstånd och förväxlingar, behärskar redan i olika kombinationer romanens båda unga par, när Tintomara mordnatten gör sin entré. Nya förvecklingar uppstår: de båda männen förälskar sig i henne, och likadant gör de båda systrarna i tron att hon är en man. Tintomara glider undan engagemangen, men det förmår inte de övriga inblandade; vansinne eller död blir änden för dem alla.

Drottningens juvelsmycke utgör en förtrollande legering av verklighet och fantasteri. Almquist har velat återskapa ett historiskt skede, och i Walter Scotts anda har han bemödat sig om tid- och lokalfärg. Han har konsulterat viktigare källor som Svea hovrätts protokoll över förhören med kungamördarna. Han har dessutom haft tillgång till muntlig tradition; hans egen mormor hade varit med på maskeradbalen, och han räknade släkt med Ankarströms hustru. Den stockholmska topografien levandegör han ända ut i palatsknutar och rännstenar. Det är inga överord att säga, att miljön i romanen är virtuost frambesvärjd. Operahuset med dess fantastiska skuggor och dagar ger en effektiv belysning åt maskspelet kring kärlek och död. Det har framhållits, att medan Tegnér såg Gustaf III:s dagar i ett klart och soligt skimmer, har Almquist tvärtom betagits av den halvdager, den clair obscur, som han funnit som tidens rätta belysning. Överhuvudtaget är det en glittrande, gäckande mask- och teatervärld som dominerar romanen. Till och med avslutningen med arkebuseringen av Tintomara klädes ut till något högst teatraliskt och överkligt. Men samtidigt balanseras teatermiljön ypperligt av de sommarfagra naturscenerierna från Kolmården i

senare delen av romanen; staffaget i Tintomaras berömda sång är levande skog och icke kulisser.

Tintomara själv har blivit en av Almquists, mest fascinerande gestalter. Man har visat på hennes släktskap med skapelser som Goethes Mignon eller Walter Scotts Fenella. Men dessa litterära släktdrag dominerar icke gestalten; till sin helhet är hon genuint almquistsk. Hon är tilldragande, gäckande, undvikande och till sist oåtkomlig liksom sin diktare. Tintomara förkroppsligar motsatser i de flesta avseenden. Hon är både man och kvinna (eller intetdera), hon är hednisk och kristen, hon är djur och människa, hon är medvetet förnuft och blind natur, hon tillhör både jorden och himlen. Hon är — med Almquists terminologi, som han hämtat från nyplatonismen — en "animal coeleste", ett himmelskt djur. Tintomara förkroppsligar föreningen av ande och natur, likaväl som hon förkroppsligar den estetiska lekdriften, fri, skön, oansvarig och avsiktslös liksom arabeskens slingor (Olle Holmberg). Som hennes filosofiska gudfäder står således Schelling och Schiller.

I hennes natur ligger emellertid också något av Almquists egen till synes indifferent inställning till mänskliga engagemang och passioner. Som Henry Olsson har påpekat, skälver det till ett personligt tonfall, när Tintomara klagar sin förtvivlan över att synas kall inför människornas olyckor: "I ljugen, I ljugen, jag är ej en tiger".

Drottningens juvelsmycke synes ha vuxit fram ur ett nu förlorat verk, "Amandas skärp", som motsvarat de första böckerna fram till maskeradbalen. Här införes så Tintomaragestalten, som hädanefter blir huvudperson och centrum i romanen.

I brev till Atterbom (20/11 1834) framhåller Almquist den noggranna uppbyggnaden i sitt verk: "Jag vågar säga, att det i avseende på inre arkitektur är konstmässigt sammansatt". Denna konstmässighet markeras i romanen på flera sätt. Den del av handlingen som följer efter maskeraden föregripes och speglas till sina väsentliga delar av en sammanfattningsscen, nämligen balettpantomimen i bok 6 (s. 93 f). Mönstret i denna pantomim åskådliggör en av de närvarande genom att hålla fram en spaderfemman: Tintomara i mitten, omgiven av två ynglingar och två flickor. I fortsättningen spelar spelkort och spelkortsformeringar stor roll; varierad i färger och valörer visar spelkortssymboliken hur Tintomara blir ett attraherande centrum för de personer hon möter. — Pantomimens mönster kommer också igen i avskedsscenen vid Lindamot (s. 230 f) och i avrättningsscenen (s. 297 ff).

Till sin berättarteknik påminner *Drottningens juvelsmycke* starkt om *Amorina*. Samma blandning av epik och dramatik präglar båda verken; Almquist har själv framhållit släktskapen, när han om det förra säger: "En fuga, som har släktttycke med *Amorina*, men, såsom jag tror, bättre än denna". Dialogen är överdådig, kvick och karaktäriserande; det är ingen tillfällighet, att *Drottningens juvelsmycke* liksom *Amorina* gjort stor lycka i scenbearbetningar på 1950-talet.

Bertil Romberg

Drottningens juvelsmycke

Tintomara! två ting äro vita

Oskuld — Arsenik.

Tider av *dueller* och *dubbel-jalousier*, vilka tider likväl av intressanta äventyr, vilka tider av storm kring lockarna och eld i hjärtat?

De äro förbi, åtminstone de förra. Sunda vettet — herr Hugo — har övervunnit det bruket att skjuta sin vän en kula genom ansiktet för ett hastigt ord, en missförstådd gärning. Om några riddersmän av våra dagar, jag menar officerare, skulle önska försöka sig på varann, så uppbäras de icke mer av den allmänna rösten, ifall högsta makten straffar dem. Man talar väl om händelsen, och förhöjer därigenom mycket smaken på den mandelspån eller biscuit, varpå tunga och gom genom samtalet sättas i livligare verksamhet än om man tege. Men smakens förhöjande, som är och bör vara meningen med alla våra samtal, hela vårt umgänge, blir dock i våra dar icke mera eller bättre övat genom frågan om dueller, än genom något annat talämne. Man berömmar väl icke högsta makten så mycket för dess ingripande i äventyret, men man kastar ej heller synnerliga bifallsnickar på de kämpande, som visat det största, det oegennyttigaste mod. Jag frågar likväl på allvar, kan något fullkomligare *courage* givas, än det, att våga dö till och

med för alldeles ingenting? Sådant måste vara ett absolut mod.

Men kanske är det ej alltid för ingenting?

Jalousien har mera bibehållit sig. Man utropar henne väl för en hemsk sjuka, som bleker kinderna och förtvinar varje bröst, där hon uppslagit sitt tempel. Likväl — om svartsjukan är ett dystert spöke, reste hon sig dock sällan upp, annars än som vårdarinna av en helig flamma. Säg mig en kvinna, som förtäres av denna gruvliga demon; är det icke, emedan hon djupt och odödligt älskar? Hennes väsende lågar rent, som en stjärnas bild tindrar i den klaraste bäck. Hon offrade sitt hjärta, sina alla tankar — sitt hela universum har hon lagt i en varm hand. Men om den älskades hand kallnar *före döden*? en december-il far då genom hennes ådror! Med den höga och fina känslighet, som endast tillhör ett ädelt och eteriskt tycke, har hon funnit någon liknöjdhet hos den, vilken aldrig skulle hava annat än ett odelat behag för det vackra och stora, som är stort och vackert för henne själv. Ängarne i hennes land hava vissnat; månen fryser på hennes himmel; själva solen löper darrande och blekgul fram i hennes förkylda världs atmosfär. Man klandrar svartsjukan, herr Hugo, och förmodligen har hon ofta det felet att misstaga sig, att tro sig se vad icke finnes: men all olycka skall hava vår aktning, och denna är genom sin orsak dubbelt vördnadsbjudande. Hys ingen kärlek, om ej en fräck, och skryt sedan utan svårighet, att du aldrig skall antastas av nattens gråtande spöke. Du, varföre skulle *ditt* bröst skälva? Förlorar du en slags vän i dag, i morgon middag har du en annan lika förträfflig.

Ursäkta mig då, herr Hugo — fortfor Richard Furumo att tala i Jaktslottets gula kabinett, där han en afton satt i den

församlade släktens sällskap — förlåt mig, att jag icke fullkomligt kan dela min herres förtjusning över Calderons *Mariamne*, vad den smälek beträffar, som *Aristobulus*, ett offer för jalousiens genius, får uppbära genom styckets själva sammansättning och genom sin gemåls skarpa utlåtelse. En inre humanitet speglar sig icke häruti. Dock medgiver jag gärna å andra sidan, att en varelse, som oförtjänt blir svartsjukans föremål, måste finna djupt kränkande att se sig misstänkt.

Jalousi är svår — men *dubbel-jalousi*, det är dock någonting värre och mer förvånande.

Mitt minne vilar härvid på en punkt i Östergötland; en gård, eller ett slott. Jag var där vittne till en syn. Tvenne systrar, förande ett avskilt levnadssätt, vistades på slottet, vårdade av släktingar, som förvaltade deras egendomar och skötte dem själva.

De tvenne olyckliga tillbringade sin tid i övre våningen, ensam överlämnad till deras behov och rik på alla husliga bekvämligheter. Med undantag av en tjänarinna, som vid tillfälle anmälde sig till deras uppassning, voro de hela dagarne för sig själva. Man hade funnit detta mest överensstämma med deras lynne. De ville icke möta någon med sina blickar.

Har någon av herrskapet varit på Ribbingsholm? En ström, som sammanbinder sjöarne Roxen och Glan, bildar en udde vid sitt utfall i den senare; udden är av strömmen, men ännu mer av Glan så omfluten, att den nästan liknar en holme, och kanske har slottet, som står på den, lånat sitt namn därav.

Från övre våningen av Ribbingsholm är en vidsträckt utsikt över den breda Glan, och på andra sidan därom ser man täcka stränder av Risingelandet, tillhörande Finspångs

län. Värdsfolket i slottet hade den godheten, att icke blott giva mig nattkvarter på stället, utan även låta mig se de tvenne ... huru skall jag kalla dem? Jag fick inträde i *fröknarnes* våning, såsom den hette; jag fick det på samma sätt, som själva värdsfolket brukade besöka sina innevånare av det högre. Vi ingingo i ett litet hörnrum, beläget vid ändan av den långa slottsvåningen, och vi skådade genom en vit florsgardin, vars veck måste tillräckligt hava dolt oss, men som emellan vecken likväl var så genomskinlig, att vi utan svårighet kunde bese dem, som vandrade där framme i rummen. Gazen gjorde för våra ögon, att de tvenne skepnaderna syntes röra sig liksom i en okänd avlägsenhet, och de själva, med hela deras omgivning, förekommo mig felika. De gingo över golvet hand i hand, raka, spensliga, små gestalter — den ena dock något längre. Deras kinder voro numera ej en gång bleka, utan av den kritfärg, man ser på huvuden, som utgöra förmaksprydnader; och själva dragen ännu sådana, att de tydde på ett förflutet junoniskt eller Dianalikt behag. Deras sjukdom — *sinnesförfallenhet* — omväxlade, så att den ena periodvis var frisk. Hon vårdade och ledde då den andra med omsorgsfullaste ömhet och verkligt förstånd; hon gjorde det ända tills hennes egen ordning kom. Men säkert var, att alltid den andra systemen uppklarnade, och tog vården om sin olyckliga följeslagerska, i samma stund som denna dukade under för sina egna inre minnen. Några veckor brukade perioden räcka för vardera. När jag kom, var den kortare systemen vårdarinna av den längre. Utslaget, glänsande, ljusbrunt hår — kanske fordom kastanjebrunt — föll i ohämmade fantasier, överlämnat åt sig själv, kring den längre frökens axlar, och viftade oavteckneligt, under det hon i tigande dysterhet, men hastigt, vandrade över golvet.

Jag säger den längre, ehuru även hon var kort. Den andra skötande systern gick vid hennes sida, smekte ofta hennes tinningar, och syntes roa sig med att på det utsöktaste ordna hennes halsbandspärlor och jänka på en medaljong, som hängde däri, men under rörelsen aldrig måtte hava kommit i det skick hon önskade. Hastigt stannade den sjuka. Jag, ehuru på avstånd, såg hennes svarta ögon märkbart förstoras: de började gnistra och fingo ett utseende, som ville de springa ur ögonlocken. Hon steg ett steg tillbaka med en hotande nick emot sin syster. "*Rysliga förstörerska!*" utropade hon, och höjde sin arm emot sin egen ömma vårdarinna.

Men när tiden kom för den friska, att i sin ordning sjukna, och den sjuka då (enligt en outgrundlig, men heligt god försyn) i samma stund uppsteg till klarhet, så att hon med omsorg och innerlighet, dragen av en vedergällningsinstinkt, blev den andras vårderska: då fick hon också uppbära lika kränkande tillmälen, rasande flammor och vilda ögonkast ur det dystra, gipsbleka systra-ansiktet.

Jag skall berätta därom vad jag hört. Men såsom emellanåt en tradition ej plär vara fullt säker, kan jag här icke heller säga, om alla de data av historisk och politisk halt, som förekomma, äro punktligt tillförlitliga. Av vördnad för de familjer, personerna tillhört, åtnöjde sig mitt värdsfolk att stundom endast låta mig känna förnamn; eller anförde, som jag tror, till och med någon gång efternamn och orter med flit falskt — jag menar pseudonymt.

Skulle mina ribbingsholmska papper befinnas äga några luckor i sina berättelser, så anhåller jag att herr Hugos och den åhörande ungdomens egna eftertanke och livliga föreställningskraft måtte benäget fylla dem och sammanbinda allt till ett vackert och angenämt helt. När

jag uppvisar autentiska handlingar, antecknade samtal och brev, dem jag avskrivit, så var god och ursäkta skrivart och kommaterering, ävensom författarnes ej sällan onödigtvis använde främmande ord, vilket bruk är en ordentlig stämpel på den tidens smak, och som jag för egen del högeligen ogillar, men ej kan rätta utan att förfalska mina urkunder. Att en utlänning här i landet nyttjar sitt eget modersmål till uppblandning med svenskan, kan förlåtas honom, och är kanske patriotiskt av honom: men när en svensk så vant sig vid utländskt mål, att han, hänförd av sitt dagliga bruk, framkommer därmed även mitt uppi svenska samtal, då är det verkligen högst bedrövligt.

Händer det herr Hugo detsamma som mig, att i början något förargas över de uppträdande personerna, så skulle det fägna mig, emedan jag då finner att vi tycka lika.

Richard upptog ur sin bröstficka ett litet paket invecklat i ostindiskt smidigt halmpapper.

Första boken

Tout à Vous, beau Tristan!

BREVET I

*Ifrån Clas Henrik * till Mauritz **

Ulriksdal d. 1 mars 1792 sent om kvällen

Jag har inga ord för min häpnad! Borta är *politiken*, alla planer och beräkningar ur mitt huvud, ehuru orätt, oförsvarligt orätt — jag medgiver det — när sakerna kommit så vida som nu. Men jag kan ej hjälpa det, vad leva vi i för tider? Är det icke mer i Stockholm, utan verkligen i konung Arthurs romantiska dagar i de förtrollade lundarne kring hans beryktade riddarslott *Cameloth*? Store Gud, hur kan jag ännu skämta? det äventyr, vartill jag varit vittne, rör mig själv, som jag tror, alltför nära; mitt blod lågar, och likväl är mitt livs fackla upp- och nedvänd; en sådan scen till, och den är för evigt släckt.

I korthet, gode vapenkamrat! gå in i mina rum, se åt i min garderob; men med högsta försiktighet, och en tystnad, lik Tartarens! Se efter att låsen på mina pistoler äro goda nog att ej klicka.

Mauritz, hör och döm, Mauritz! Det var redan skumt, då jag satt till häst och lämnade mitt logi: med det gladaste hjärta travade jag uppför Kungsbacken och ut genom Norrtull. En skönare afton har aldrig sänkt sitt milda sken över Brunnsviken — man säger att våren i år är sen — men vilken afton var likväl denna — måtte det tyda på en lycklig utgång av *gråa kappans* företag och X + X. Likt ett grant opera-sceneri viste sig vattnet i viken (isen, tror jag, men då var det ändå vatten på isen som sken) sammanflytande med skogslundarne i fonden. Mitt bröst slog allt högre; jag tänkte endast, och åter endast på du vet nog vem. Hastigt spetsade min muntra häst öronen och jag for upp ur min dröm. Det var ändå ingen ting, — jo, jo — en kanarie svart hundracka var det, som med ett gällt tjut flög av mot skogen uppåt Solna. Jag nedtryckte min hatt förargad och sökte återkomma i mina glada varma tankar. Att jag nyss blivit major: regimentet: adeln: allt vad stort och överstort existerar, hade jag glömt. Endast henne mindes jag — jag sökte att endast vilja minnas henne, ty den förb. rackan drog ett långt svart streck över mitt tillstånd.

Men vad betydde det? Det var skumt när jag i kort galopp red förbi Hagalund — jag nalkades redan Frösunda — inuti trädgårdsparken till vänster om landsvägen hör jag ett häftigt rasslande. Du vet vad det täcka Frösunda har att betyda för mig? jag hade icke kommit långt undan fram i backen, förr än jag, när jag vrider huvudet om, får se en dam störta ut genom Frösunda grind och begiva sig mitt över landsvägen in i den mitt emot liggande Hagaskogen. Ett långt grönt flor betäckte hennes huvud, och fina strimor av guldkanter skimrade i skymningen, under det slöjan flög efter den springande flickan. Redan färgen och guldets på voilen var nog för mig att förvånas — och det av

lätt begripliga skäl, Mauritz — det var, det kunde ej vara någon annan, än just den voile, som du själv en gång var med mig och hjälpte mig att köpa. Nå väl! efter ett ögonblick flyger en ung karl efter genom samma grind, och beger sig snabbt också in i Hagaparken. I honom igenkände jag mycket väl *Ferdinand***, min egen kapten. Men Gud — *vilkendera* kunde nu *hon* vara! varför flyr hon undan? varför, om hon är den rätta?

Mitt beslut var färmt, jag steg av, band min Rodamonte på avstånd vid staketet, och smög mig in i skogen. Vad såg och hörde jag icke i den grannaste clair-opaque, som Hagatrakterna nånsin framtröllat! Än viftade vita flikar av hennes klädning, likt bländande snöflingor, förbi någon buske, och svalkade min brinnande inbillning — än långa gröna flammor av floret — jag måste kalla dem flammor, ty de brände mig! — jag kunde ej misstaga mig därpå, just denna med kinesiska guldfjärilar invävd slöja hade *jag själv* skänkt åt ... ja .. det var *hon*! På den unga ropande riddarens ord stannade snart den smärta flyktingen. Hon kunde icke komma längre — täta mörka granar stodo bakom och hindrade henne att fly längre, om hon ock velat, Mauritz. Hennes pittoreska bild avstack emot granarne på ett sätt, Mauritz — o Gud, jag själv stod dold på något avstånd och andades ej mer. Just den otydlighet, den halvklarhet, vari hon svävade, gjorde henne fullkomligt till den skönaste sylf — ingen så retande har jag sett i hertigens galleri. Riddaren framstörtade på ett knä framför henne — "Blott *något*, även det minsta, giv mig".. viskade han (men intet ord dog för mina öron). Hon nickade sakta, liksom vägrande — men han fördubblade sina böner. "Du måste", sade han, och fattade hennes hand. "Du måste!" utbrast han efter en paus ännu enträgnare. "Se detta *tar*

jag!" I detsamma löste han snabbt ett skärp från hennes medja och kastade över sin axel.

"*Toute à Vous, beau Tristan!*"

"*Tout à Vous*" — (svarade han henne med en röst, avtynande, visst, visst av hänryckning).

"Denna devis ... ja den skall bli *vårt* valspråk! Alltid, så länge vår kärlek andas, skall detta vara det hemliga ordet oss emellan, och *ingen* utom oss bägge skall höra det ifrån våra läppar."

Mauritz, jag skriver icke mera, det blev allt mörkare i luften, i hjärtat, i själen. Vilkendera av dem, som yttrade det sista jag här anfört, kunde jag ej urskilja, men säkert var det *bägges mening*. Jag hörde intet ord mera ... det blixtrade, som om en meteor nedlungat i Brunnsviken, eller kanske var det ljudet av kapten Ferdinands kyss på detta skogsrås förföriska hand. Mina sista krafter hjälpte mig att fly ur parken, att åter söka vägen och finna min häst. Ett underverk har fört mig fram till Ulriksdal. — Mauritz, tala vid Adolf Ludvig, ni bägge måste vara med. Hör du icke av mig på några dagar, så begriper du, att din ungdomsvän och kasernkamrat Clas Hinrik ligger här på slottet, belägrad av en ful avgrunds kanalje furier, dylika som du aldrig sett i synen. Men Sacreloth! Dieu et mon droit! här skall bliva uppvärmt spel. Ja, verkligen, i ett annat ärende red jag ut till Ulriksdal, men emellertid hälsa *vännerna*, att jag ej skall glömma vad jag skulle göra *här*. Mauritz! *saken går*, rätta man är funnen ... jag har fått en biljett från Huvudsta nyss.

Pasque-ange! Jag har skrivit ett alltför långt brev, och ändock förargar det mig att papperet är slut, jag har ämnen för tusen postpappersformat, men här är tillika sotmörkt i kammaren — blåmörkt i hjärtat —

NB. Pistolerna hänga korsvis längst till vänster in i garderoben mitt över det trekantiga svarta klädet.

NB. Låt betjänten, som lämnar dig detta, ej märka något.

C. H.

BREVET II

Ifrån Adolfine till Amanda

Stockholm d. 2 martius

Amante fidelle,
Charmante, mais cruelle ...

Kommer du ihåg den visan med sin vackra ritournelle? och som vi alltid skulle rätta oss efter, Amanda? Nej, du har alldeles, glömt den, tokiga flicka, men tack nu ändå, tusen tusen gånger tack, söta Amanda, för dina rader i morse och din beskrivning på ditt obeskrivliga i gårafse, men tro mig allvarsamt och utan omsvep, du har varit oförsiktig min syster, den flicka som tillstått sin känsla är förlorad; hennes hjärta är lagt i ljus dager, hon har mist sitt största behag, hon är ej mera övervunnen, hon är icke l'être indefinissible, som blott i en lointaine anades och beundrades, Amanda, för Guds skull, varföre skulle du giva honom skärpet!! Jag förstår visst att du ingenting har sagt, att du ej med det minsta ord medgivit hans önskan, att det var han som tog, icke du som gav, men det var i alla fall för mycket att du stannade, varföre stanna? Jag ville väl se de tallar i synen, som skulle hindra mig att springa, när jag vill gå mina färde, goda Amanda, du skulle hava förstått, att du kunnat

bibehålla Ferdinand på knä framför dig jämt så länge som du endast någongång låtit ditt bifall skymta förbi honom, någongång säger jag — han skulle hava kunnat leva bra länge av ett sådant där *någongång* — Bära det *evigt över sina axlar* såsom ett escharpe för värjan! Amanda tror så vackra utrop? Jag spår dig olyckliga flicka, att han redan icke tänker på dig så brinnande och förtjust mer, korteligen du har haft mycket orätt i parken, store Gud om jag varit i ditt ställe Amanda! jag skulle hava gjort allting bättre, en flicka plär vara född med talent häri, jag förundrar mig över dig.

Men ack varföre skall jag göra dig sorgsen, förlåt mig, tro att jag har fullkomligt orätt, glöm mina uttryck älskade Amanda, håll er nu glada och roliga där ute på Frösunda hos det beskedliga folket W*, jag kommer snart ut till er, men jag har en hop costumesaker att laga i ordning till maskraden. Sötaste du, med nästa bud skicka in min gröna *kinesiska florshuva*, men för Guds skull väl kuverterad och lackad, denna dyrbarhet vågar jag knappt tänka på, så rädd är jag att någon fläck eller skada kan komma på den, jag grubblar till hälften att använda den i någon costume på redouten. Eller vad säger du? skulle detta icke gå an? jag bävar nästan för att i en så blandad folksamling och trängsel något kunde hända, vet du Amanda, jag skulle icke kunna förlåta mig själv om under begagnandet av en så dyrbar skänk något hände, som fläckade — — vad jag är barnslig, förråd mig icke — blott för att den är en souvenir av C. H. —, är jag så rädd, så tokig, för allting i världen skulle jag icke vilja, att *han* visste av mitt tokeri!

Par rapport på den person jag här menar har jag ledsamma nyheter, min major är icke i staden, och vad tycker du, hans trumpna betjänt har varit i vårt logi, men ej

velat gå upp, efter mamma själv ej var inne. Vilken delicatessen! emellertid har jag fått höra, att min egen major min Clas Hinrik ligger sjuk på ingenting mindre än kongl. lustslottet Ulriksdal, dit han red ut, Gud vet varföre! Bed änteligen er goda överstelöjtnant därute att han gör en liten lustfart ifrån Frösunda till Ulriksdal och efterhör huru denna dyrbara vän av vårt hus befinner sig? Sjuk nu, det går aldrig an, han måste framför allt vara med på balen. Helàs! du vet icke ännu — men adieux!

Adolfine

BREVET III

Ifrån Amanda till Adolfine

Frösunda d. 4 mars

Jag kan icke giva dig mycken tröst. Vi hava varit på Ulriksdal alla, och *din vackra major* var intagen av den uppmärksamhet, som vårt besök tillkännagav. Hans blekhet klädde honom. För din skull sysselsatte jag mig mycket med honom, och det förekom mig, att han lider av — Gud vet vad. Jag är nästan säker därpå. Han var mycket sorgsen över din frånvaro; sedan han hälsat på oss, sade han med ett sombert leende: "alla av M—ska huset hava den högst oförtjänta hövligheten att efterfråga min hälsa; endast fröken Adolfine har icke velat —"

Jag svarade, att din frånvaro i Stockholm, dit du promenerade in för tre dar sedan, var den enda orsaken, varföre du icke åtföljde oss nu. Jag ärnade just tillägga den sanna anmärkningen, att du var egentliga upphovet till hela

vårt besök på Ulriksdal. Det föreföll mig, att ingenting skulle hava varit mera läkande för honom att höra. Men i ögonblicket genomfor mig din idé om nödvändigheten, att icke för mycket förråda ditt tycke. Ehuru jag ej fattar, åtminstone ej gillar din mening, vilken jag skulle våga kalla hyckleri, min syster, så tordes jag dock ej bryta den, minst när den angick dig själv. Men säg mig likväl på ditt rena vackra samvete, min Adolfine, kan din idé vara rätt? En så hög grad av förbehållsamhet, eller avighet, som jag flere gånger hört dig fordra emot —

Himmelen är mitt intyg att jag icke har ett ord, ingen gärning att förebrå mig. Men en tillgjord plan, blott för att dess mera fängsla! jag avskyr en sådan tanke. Du har läst, Adolfine, du vet oändligt mer än jag. Men det skall jag säga dig, i *min* park, utmed *mina* granar, där hade du intet — nej alldeles intet att göra.

Det vore väl, om du icke handlar för mycket underligt emot Clas Hinrik. Han gjorde några brutna reflexioner över ditt vistande i Stockholm, som jag icke förstod; han menade att du väl ändock, oaktat brådskan med dina garnityrer, kom till landet stundom, ja varit där helt nyss. Hans uttryck skulle verkligen på dina vägnar hava stött mig, om jag begripit det ringaste därav. Men jag ber bara till Gud, att du icke genom något för oss okänt infall — förlåt, min Adolfine, jag går för långt, jag glömmer var en syster bör stanna. Likväl, major Clas Hinrik må hava sina besynnerligheter, de flyta dock säkert från ett högst ädelt hjärta. — Han tyckte, sade han, att kapten Ferdinand, som vanligen så ofta vistas på Frösunda och dessutom är hans regimentskamrat, väl även skulle hava kunnat i vårt sällskap göra honom den fägnaden att komma till Ulriksdal och efterfråga honom. Han gjorde härvid en mine, som

föreföll mig underbar. Jag svarade, att om Ferdinand den dagen varit hos oss, skulle han även otvivelaktigt följt oss; men att, ehuru förhållandet emellan honom och mig vore en ibland alla våra vänner känd sak, önskade jag dock Ferdinand aldrig i sådana bojar, att han omöjligen kunde vara annorstädes, än där jag var. "Var kan man då träffa honom?" fortfor majoren något upprörd, jag har en viktig sak att meddela honom. — "I Stockholm, utan tvivel, anmärkte jag." — "I Stockholm också?" Han såg på mig med de knappt hörbara orden: "hon talar härom ganska lugnt!" — Han förstod ej, majoren, att när sakerna kommit på en så avgjord och ren fot, som nu emellan mig och Ferdinand, då är man ganska lugn.

Adolfine, härmed inföljer din huva, vad den är superb! — att den är oskadd kan du vara alldeles viss om. Se på den, och försäkra dig själv därom. — Jag har icke mer än sett på den, ja *knappast* mer, det kan jag säga. Min bästa du, se väl efter, du skall finna, att den är i alldeles gott behåll. Jag har väl något att säga dig därom, och du skall alldeles icke bli ond däröver, ty därav har intet ont skett. Men jag spar det till dess vi råkas. Det är också nästan ett intet — adjö min egen adertonåriga Adolfine! du står för mina tankar främst bland alla människor — en enda står främre, och det tillåter du — ack! var det underligt att jag var så glad den afton, då jag jämt fyllde mitt sjuttonde år? Det har du glömt, men han kom ihåg det, *han* som älskar

Din Amanda

BREVET IV

Ifrån Adolfine till Amanda

Stockholm i vårt logi i min lilla kammare

Hela mitt hjärta är i extase, jag skall reparera den faute du begick, ack Amanda, det gruvliga felsteget att för mycket yppa dig för din Ferdinand! jag har en vue, som utan ditt medarbetande, kanske utan din tillåtelse, ändock skall hjälpa dig, kan något vara bättre! om min teori skola vi icke kämpa, jag vet väl huru folk äro beskaffade, med majoren är det också icke så farligt som du tror — han skall härigenom fängslas vid mig, ja alldeles obeskrivligt, om du förstod smaka den sällheten att se en stolt och vacker karl ofrånskiljelige fängslad, på knä, smidd vid golvet, huvudet i tillbedjande ställning ... vad det är lustigt här i världen!

Jag har en vue, jag ser tydligt av ditt brev att han är åt ett visst håll, han drar misstankar därav, att jag är i staden och *Ferdinand* ävenså, kan du tänka dig något löjligare än denna major-förargelse, och emellertid är häruti intet orimligt. Amanda och jag äro systrar, bägge emellan sjutton och aderton år, Ferdinand har umgåtts här hos oss alltsedan vi med oncle och mamma reste upp och varit hos W*—s på Frösunda. Ferdinand har tydligt och avgjort förklarat sig för dig, liksom Clas Hinrik för mig. Att desse bägge herrar på ett nobelt och chevalereskt sätt visat oss bägge vardera sin courtoisie, har varit en bekant sak bland alla som känna oss, fast våra egna slutliga tillstånds brev dröjt, och jag skulle önska att icke *du* förhastat dig. Nu är det alls icke orimligt, att under så många klara dagar Ferdinand också någon gång kunde kasta en nådig och verkligt vacker sidoblick på sin Amandas stackars syster? Varföre icke? Partiet var icke gjort, skulle Ferdinand ej

kunna ändra sig, och någon mer än han skulle också kunna ändra sig? Tusen dylika saker har min goda Clas Hinrik föreställt sig, och genom bävan för förlust befinner han sig inom tiodubbla fängelseportar, det vet han icke själv ännu, men han skall nog få se, det är charmant.

Jag är mycket ledsen att du ej följt samma trame med din älskade kapten, vilken verkligen då man är rättvis och icke, såsom jag, ser med förkärlek på sin major, sannerligen är en mycket vackrare karl än majoren. Ferdinand sitter superbt, han har en fason, vårdslös fason med sitt huvud när han sitter, som är verkligt charmant, det har du väl märkt? han lutar sig lätt bakåt, och då far den där stora locken av som en ... Följaktligen har han ju så mycket större behov av att fästas? varföre tvärtom då genom säkerhet göra honom ledigare och friare? ... söta tokiga du! men vad är det värt att kosta en flod av förnuft på en flicka, som är lika fattig på eftertanka, som rik på ojämförliga behag? Nåå du får väl se. — Adolfine spår, att ifrån den där stunden har din F. blivit en annan karl, och till en liten början kan jag berätta dig att han är ganska munter här i staden; jag åtminstone ser honom aldrig annat än i entusiasm. Han är naturligtvis allt emellanåt i vårt logis här, för att efterfråga er hälsa därute, eller för att byta om sin uniform, som han av gammal vana har liggande i rummet bredvid morbror onkels; han pratar bort mången timme med mig, och jag har icke kunnat upptäcka den minsta spleen hos honom; jag har skildrat för honom hurulunda det vore allra rättast och allra aimablast av honom att själv gå ut till Frösunda för att bese ert skick; men vanligtvis med fallande huvud och en blick åt sidan svarar han då, att politiska saker av trängande vikt fordra hans närvaro just på platsen *Stockholm*. Vacker politik!

O Amanda om jag varit ibland de förtrollade träden i ditt ställe i parken, vad det skulle hava varit outsägligt roligt! jag skulle hava gjort allting på helt annat sätt, jag skulle hava satt kam på *hårlocken*, att den ej skulle få flyga så alldeles fasligt fritt åt sidorna inte. Escharpe? Escharpe? ja betsel ... Men milles adieux! adieux! det klappar på dörren, jag måste sluta, det var alltför rasande, jag skulle just omtala för dig planen huru jag skall upphjälpa din egen sak, kors lagom då! det var ena alltför häftiga och starka finger, som så kunna kriga på en stackars deux-battant! adieu goda, förträffliga Amanda! Vem klappar? vad? jag tror —

Din Ad—

BREVET V

Ifrån Amanda till Adolfine

Frösunda

Söta min syster, söta Adolfine, aldrig ett sådant brev mer! F* är glad, kan du undra på det? han är glad, därför — därför just att han är så viss: hans kärlek är säker, ser du. Skulle det vara ont häruti? önskar icke jag samma lugn?

Mamma tycker att du nu har varit bra länge nog i Stockholm; hon har bett mig nämna ett ord härom, efter jag skriver med W—ska mjölkbudet som far i natt. Det är väl sant, säger hon, att flere av vårt folk vistas i vår våning där vid Hötorget, och att även oncle emellanåt är inne. Men ändock, tycker hon — du är ung, och — ditt rykte, säger

mamma. Om du kan för dina fasligt många tillredelser, så kom snart. Mamma skall då se dig med högst vänliga ögon. Maskraden sker ju icke ännu på många dagar? Låter det sig icke göra att komma in näst därförinnan, men emellertid arbeta här ute på costumen? Jag tycker alls icke om maskrad! Tag ut med dig litet velin, jag måste till minne teckna en och annan scen. Här klappar väl ingen på *min* dörr, men jag slutar ändock; pennan är så dålig, jag har icke på länge haft någon som formerat den åt mig. Köp mig litet karutscha, och hav ut med dig, jag skall taga ut några feldrag på min stackars esquisse.

Kl. ½ 12 på natten

Amanda

BREVET VI

Ifrån Adolfine till Amanda

Stockholm på chiffonier-hörnet

Jag kommer ut, du lilla uppriktiga, jag skall rätta mig efter mammas och *din* önskan och sedermera åter fara in; ursäkta mig. Allvarsamt sagt vill jag också nu så gärna träffa dig personligen, jag är förargad över den eviga brevskrivningen, ehuru jag icke kan säga att jag saknar hjälpliga pennor och pennformerare har jag, men det är i alla fall tusen gånger bättre att tala än skriva, och fast Gud skall veta jag skriver så kort jag nånsin kan, så blir det ändå längre än vad drägeligt är, och svårt är det också att hålla papperet i lag här på hörnet på chiffonieren, men i